

Отримано: 24 лютого 2014 р.

Прорецензовано: 10 березня 2014 р.

Прийнято до друку: 24 квітня 2014 р.

Рудковський О. В. Корпоративна безпека організації як система ефективного захисту / О. В. Рудковський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол. : І. Д. Пасічник, О. І. Дем'ячук. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 25. – С. 19–22.

УДК 338.24.021.8

JEL Classification: G-34

Рудковський Олександр Володимирович,

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Національного транспортного університету

КОРПОРАТИВНА БЕЗПЕКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СИСТЕМА ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ

Проведено аналіз сучасної вітчизняної та зарубіжної літератури з проблем корпоративного управління. Розглянуті питання аналізу, динаміки та управління ризиками, що пов'язані з функціонуванням і розвитком корпорації, що дозволяє досліджувати цілий спектр викликів, загроз, небезпек, які впливають на структуру та розвиток корпоративної безпеки. Проаналізовано дослідження, присвячені створенню та розвитку нового напрямку – корпоративної безпеки.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, система економічної безпеки, структура корпоративної безпеки, корпоративна безпека, управління економічною безпекою.

Рудковский Александр Владимирович,

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики Национального транспортного университета

КОРПОРАТИВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ КАК СИСТЕМА ЭФФЕКТИВНОЙ ЗАЩИТЫ

Проведен анализ современной отечественной и зарубежной литературы по проблемам корпоративного управления. Рассмотрены вопросы анализа, динамики и управления рисками, связанные с функционированием и развитием корпораций, позволяет исследовать целый спектр вызовов, угроз, опасностей, влияющих на структуру и развитие корпоративной безопасности. Проанализированы исследования, посвященные созданию и развитию нового направления – корпоративной безопасности.

Ключевые слова: безопасность, экономическая безопасность, система экономической безопасности, структура корпоративной безопасности, корпоративная безопасность, управление экономической безопасностью.

Oleksandr Rudkovsky,

Ph.D., Assistant Professor of Economic Department, National transport university

THE CORPORATE SECURITY ORGANIZATION AS A SYSTEM OF EFFECTIVE PROTECTION

An analysis of the current domestic and foreign literature on corporate governance. The questions of analysis, dynamics and control risks associated with the operation and development corporations that allows you to explore a range of challenges, threats, hazards that affect the structure and development of corporate security. Analysis of research on the creation and development of a new direction – a corporate security.

Keywords: security, economic security, economic security system, the structure of corporate security, corporate security, management of economic security.

Постановка проблеми. Особливе місце в комплексі методологічних настанов займають критерії корпоративної безпеки. Як головний критерій у роботі використано наявність умов, що забезпечують динамічну стабільність і стійкість економіки, гідне місце у світовій економічній системі. Математичним вираженням цих критеріїв є статистичні показники та їх динаміка.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концептуальні засади наукового дослідження цієї проблеми закладені в роботах Д. Арментано, Т. Веблена, Г. Дінза, С. Зайзеля, Ф. Крюгера, В. Леніна, А. Маршала, К. Маркса, Дж. Робінсон, А. Сміта, Й. Шумпетера та багатьох інших. Вагомий внесок у наукове дослідження проблем корпоративної безпеки суб'єктів господарювання зроблено вітчизняними дослідниками Т. А. Васильєвою, О. І. Гонтою, Є. Ю. Жуковим, В. В. Зельдісом, О. В. Етоковою, Є. Ю. Ковним, Л. В. Крючковим, В. В. Ряботою, В. В. Томаревою, В. І. Франчуком, Р. В. Шуляром, Н. В. Щербаковою та багатьма іншими.

Мета і завдання дослідження. Дослідити теоретичні аспекти корпоративної безпеки організації як системи ефективного захисту.

Виклад основного матеріалу. Корпоративна безпека в нових економічних умовах господарювання має бути сконцентрована на захисті власної функціональної і структурної цілісності. Забезпечення корпоративної безпеки від чинників зовнішньої та внутрішньої загрози повинно бути спрямовано на чітку організацію системи управління.

Вивчення розвитку економічної науки ХХ століття тісно пов'язано з дослідженням розвитку корпоративної безпеки, її структури, цінності і ролі в створенні ефективної системи регуляції оптимального економічного порядку, вирішенням принципових питань розвитку підприємства [1].

Корпоративна безпека є складною системою, яка взаємопов'язана і взаємодіє з глобальними, національними й регіональними системами забезпечення безпеки. Система корпоративної безпеки цілком доповнює політичну безпеку (захищеність корпорації від внутрішніх і зовнішніх загроз з боку держави і влади), входить до економічної безпеки (захищеність корпорації від зовнішніх і внутрішніх загроз економічного характеру з боку інших держав і корпорацій). Сьогодні корпоративна безпека пов'язана з інтелектуальною та інформаційною безпекою [2].

Сучасні умови функціонування українських корпорацій висувають нові критерії і до системи забезпечення корпоративної безпеки, яка повинна володіти не тільки здатністю швидкого реагування на загрози і виклики, але й потенціалом їх запобігання.

Концепція корпоративної безпеки, що існує сьогодні, відображає сучасну політичну, економічну і соціальну ситуацію в країні і вимагає відповідної обробки. Україна має справу з новими викликами і загрозами, ризиками, що мають прямий вплив на корпоративну безпеку. Відповідно до цього, керівництву потрібно пристосувати та модернізувати політику забезпечення корпоративної безпеки в цілому, і зокрема економічної безпеки [3].

Виникнення нових загроз, що стосуються корпоративної безпеки, пов'язано з: модернізацією логіки створення системи корпоративної безпеки; місцем розташування суб'єкта господарювання; негативним впливом глобальних ризиків на організацію корпоративної безпеки; зміною соціальної структури суспільства; посиленням влади міжнародних корпоративних інститутів.

На корпоративну безпеку системи чинять вплив значна кількість чинників: психологічні, технологічні; інформаційні; соціально-культурні [4].

Зростання ролі систем корпоративної безпеки в сучасних умовах зумовлене економічними подіями сучасної України, а також соціально-культурними подіями; модернізацією системи управління персоналом [5].

Якісне управління системою корпоративної безпеки повинно передбачати забезпечення безпеки на всіх рівнях ієрархії систем. На сьогодні досить важливими є принципово нові вимоги до системи корпоративної безпеки організації: від механізмів реагування на загрози до забезпечення своєчасного запобігання. Такі дії роблять організацію гнучкою і менш вразливою. Діяльність сучасної корпоративної організації спирається на загальну систему соціоморальних цінностей, яка є головним орієнтиром у регуляції господарської діяльності, відповідно в організації створюється основа для забезпечення корпоративної безпеки [6].

Фундаментальне наукове дослідження корпоративної безпеки пропонує велику кількість тлумачень цього поняття, загальний вектор яких спрямований на розгляд корпоративної безпеки як системи заходів, спрямованих на захист організації від внутрішніх та зовнішніх загроз. По суті, це забезпечення системи захисту господарської діяльності корпоративної організації. Така діяльність ефективна, але саме перше джерело загроз корпоративній безпеці організації залишається [7].

Наукові дослідження і практика господарської діяльності свідчать, що значні резерви підвищення рівня корпоративної безпеки знаходяться в площині відносин між працівниками організації й управлінськими кадрами. Ці відносини чинять суттєвий вплив на ефективність спільної діяльності, заохочення до роботи, ставлення до професії та корпорації [8].

Велику кількість істотних проблем корпоративної безпеки організації створюють суперечності між поточним тлумаченням до розуміння системи корпоративної безпеки організації як системи ефективного захисту та необхідністю забезпечувати стабільність організації; потребою забезпечення безпеки організаційних систем і недостатнім дослідженням їх характеристик.

Корпоративне підприємство займає центральне місце в господарському комплексі будь-якої країни. Це первинна ланка суспільного розподілу праці. Саме тут створюється національний прибуток. Корпоративне підприємство виступає як виробник і забезпечує процес відтворення на основі самоокупності та самостійності. Від успіху окремих корпоративних підприємств залежить обсяг валового національного продукту, що створюється, соціально-економічний розвиток суспільства, ступінь задоволення в матеріальних і духовних благах населення країни.

Перехід вітчизняних підприємств до ринкових відносин, утворення корпоративних структур викликає необхідність реалізації принципово нового підходу до вирішення завдань у системі управління корпоративною безпекою. Цей підхід полягає в необхідності управління корпоративною безпекою за рахунок тісного взаємного узгодження інтересів. Відповідно завданням цього напрямку є застосування систем кількісних і якісних показників, які б створили науковий базис оцінювання узгодженості управління корпоративною безпекою. Процес забезпечення корпоративної безпеки має бути безперервним.

На сучасному етапі корпоративну безпеку як явище і як поняття можна розглядати у різних аспектах. Причому необхідно враховувати той факт, що економічна безпека, будучи системним об'єктом, має досліджуватися лише за допомогою системної методології, яка, своєю чергою, ґрунтується на системному мисленні.

На наш погляд, економічна безпека – це система заходів щодо активного захисту системи від можливих загроз та механізм забезпечення стабільного функціонування системи в теперішній час і в майбутньому.

Механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства розглядається як сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових і мотиваційних способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого, з урахуванням особливостей діяльності підприємства, забезпечується одержання прибутку, величина якого достатня для перебування підприємства в корпоративній безпеці.

Формування концепції корпоративної безпеки підприємства є досить актуальною проблемою, оскільки сьогодні держава прямо не здійснює керування діяльністю підприємств, а тільки регулює їхню діяльність за допомогою правових, економічних і соціальних мір, за допомогою прямого (розробка нормативних актів, положень, заходів, що безпосередньо впливають на діяльність суб'єктів ринкових відносин) і непрямого (податкова система, цінова і фінансово-кредитна політика, державні замовлення) регулювання.

Економічна безпека не є статичною характеристикою і стосовно корпоративного підприємства може бути розглянута в різних тимчасових аспектах. Економічний процес функціонування підприємства – це постійна зміна, рух у вигляді взаємодії чинників виробництва й господарської діяльності. Тому економічна безпека носить дискретний характер – у кожен окремий фіксований момент часу економічна безпека підприємства є статичною безпекою. Але постійний вплив на діяльність підприємства чинників, що дестабілізують його діяльність, не дозволяє обмежуватися розглядом тільки цього виду безпеки. Природі економічних відносин у цьому випадку відповідає динамічна економічна безпека. Вона характеризує й оцінює процес розвитку підприємства в постійному русі в часі. Два вищезазначені види економічної безпеки – статична і динамічна – в процесі господарської діяльності взаємообумовлені і взаємодоповнюють один одного і тому повинні розглядатися в діалектичному взаємозв'язку.

Виходячи з того, що основними видами ресурсів для забезпечення господарської діяльності є фінансові, матеріальні, інформаційні та кадрові ресурси, можна припустити, що заходи безпеки необхідно концентрувати саме на цих видах ресурсів, і забезпечення економічної безпеки залежатиме, насамперед, від рівня й ефективності захисту зазначених видів ресурсів. Водночас, якщо фінансові ресурси відіграють головну роль і є основним інструментом у фінансовій діяльності, то матеріальні ресурси, інформація та персонал є інструментами в забезпеченні ефективної господарської діяльності. Водночас необхідно врахувати, що приблизно 80% займають обігові кошти, за допомогою яких здійснюються операції, а решта використовується для забезпечення інших потреб. За таких умов можна стверджувати, що головну увагу в забезпеченні економічної безпеки варто приділяти саме захисту господарських операцій. Разом з тим господарські операції, як і обіг коштів взагалі, забезпечується інформаційно, матеріально і звичайно ґрунтується на діяльності персоналу. Тобто господарська діяльність має інтегрований характер як використання різних складових його ресурсної бази. У такому разі забезпечення економічної безпеки має спрямовуватися саме на захист зазначеної сукупності ресурсів як у процесі їх формування, так і в ході використання. Звідси основними напрямками забезпечення економічної безпеки має бути захист господарських операцій, їх матеріальних цінностей, інформації та персоналу. Створення такої системи є забезпеченням заданого рівня економічної безпеки за мінімальної вартості здійснюваних для цієї мети організаційно-технічних заходів і використаних засобів захисту.

На сучасному етапі економічну безпеку як явище і як поняття можна розглядати у різних аспектах. Причому необхідно враховувати той факт, що економічна безпека, будучи системним об'єктом, має досліджуватися лише за допомогою системної методології, яка, своєю чергою, ґрунтується на системному мисленні.

Досліджуючи принципи розвитку корпоративної безпеки організації, потрібно розглядали їх як сукупність внутрішніх або зовнішніх станів суб'єкта, що забезпечують формування корпоративної безпеки

як структурно-системної діяльності і поступової зміни її рівня, тобто виступаючих як способи самоорганізації і саморегуляції цього організаційного новоутворення.

Висновки. Корпоративна безпека, будучи частиною національної безпеки, є складною системою, що взаємодіє з глобальними, національними і регіональними системами забезпечення безпеки. Система корпоративної безпеки органічно об'єднує політичну безпеку, економічну безпеку, інформаційну та інтелектуальну безпеку. Теоретичні висновки і запропоновані рекомендації можуть бути використані для підготовки спеціальних досліджень різних корпорацій і при розробці програм, що забезпечують їх безпеку.

Література:

1. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства : сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
2. Євдокимов Ф. І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства / Ф. І. Євдокимов, О. В. Мізіна, О. О. Боробіна // Екон. пр. ДонНТУ. – Сер. екон. – Вип. 47. – Донецьк : Вид-во ДонНТУ, 2002. – С. 6.
3. Зацеркляний М. М. Основи економічної безпеки : навч. посіб. / М. М. Зацеркляний, О. Ф. Мельников. – К. : КНТ, 2009. – 337 с.
4. Зубок М. І. Безпека підприємницької діяльності : нормативно-правові документи комерційного підприємства, банку / М. І. Зубок, Р. М. Зубок. – К. : Істина, 2004. – 144 с.
5. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності : економіко-правовий аспект : навч. посібник / М. І. Камлик. – К. : Атіка, 2005. – 432 с.
6. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва / В. В. Крутов. – К. : Фенікс, 2008. – 406 с.
7. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ від 02.03.2007 р. № 60 / Міністерство економіки України. – (Офіційний сайт міністерства економіки України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua> – (Законодавча база).
8. Мищенко С. Н. Система обеспечения экономической безопасности организации : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 / Сергей Николаевич Мищенко. – Ростов-на-Дону, 2004. – 197 с.